

SLOVENCİ REŠUJEJO HIMALAJSKE ŠERPE

BOJAN POLLAK

Po letu dni prekinitve – lani namreč osnovnega tečaja za vodnike nepalske planinske organizacije ni bilo, ker je NMA vse svoje sile usmerila v odprtje dela mednarodnega planinskega muzeja in čiščenje Mount Everesta – je letos PZS oziroma KOTG izvedla osnovno alpinistično-vodniško izobraževanje vodnikov nepalske planinske organizacije. Tako je nadaljevala poslanstvo, ki ga je že v letu 1979 začel **Aleš Kunaver**.

29. avgusta letos sta odšla v Nepal dva inštruktorja, en inštruktor in zdravnik sta jima sledila 3. septembra. Do zamika odhodov je prišlo zaradi tega, ker je NMA v avgustu premaknila začetek tečaja za dva tedna naprej, s 15. na 1. september, vsi izbrani inštruktorji pa niso mogli prestaviti vseh dogovorjenih obveznosti v Sloveniji; ta sprememba v časovnem načrtu je povzročila obilo težav.

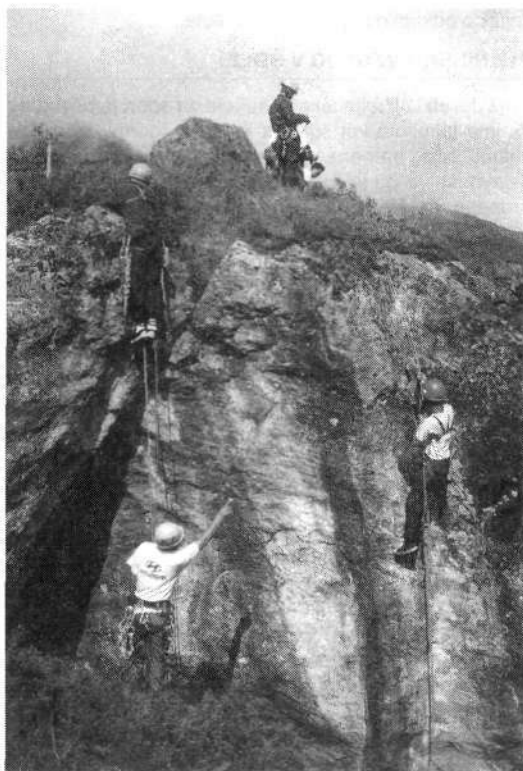
Osnovni tečaj, 15. po vrsti, je uradno trajal od 1. septembra do 7. oktobra. Vodil ga je **Bojan Pollak**, pomagali pa so mu še gorski vodnik **Vlado Schlamberger**, alpinistični inštruktor **Jože Zupan** in zdravnik **Miha Zajec**, vodnik PZS. Z nepalske strani so aktivno sodelovali inštruktorja **Da Gombu Šerpa**, **Lakpa Norbu Šerpa** in pomožni inštruktor **Ngima Dendi Šerpa**.

Na tečaju se je izobraževalo 13 tečajnikov, saj se je NMA glede na slabe izkušnje z nekaterih prejšnjih tečajev, ko inštruktorji tečajnikov niso mogli ustrezno obvladovati, sklenila vnaprej izogniti neljubim zapletljajem. Glede na prejšnje tečaje, na katerih je običajno sodelovalo okoli 30 tečajnikov, se je ta številka pokazala kot zelo ustrezna, saj je manj tečajnikov pri enakem številu inštruktorjev pomenilo kvalitetno izboljšanje, boljši osebni stik in večjo varnost. Pa tudi tečajniki so pokazali izjemno zanimanje za vso snov, disciplino in veliko voljo za učenje in pridobivanje novih znanj.

NAPOREN TEČAJ

31. avgusta, dve uri po prihodu v Katmandu, je že bil sestanek z na novo izvoljenim izobraževalnim odborom NMA. Ker je precej ambiciozen, je hotel stvari zapeljati kar precej po svoje: premaknil je začetek tečaja in skrajšal čas, ki smo ga predlagali, za dober teden dni, hotel je črtati nekatere predmete in podobno. Zato smo ga morali najprej prepričati o potrebnosti tudi teoretičnih znanj, nato pa organizirati tečaj tako, da nam je uspelo predelati vso potrebno snov. To je seveda pomenilo velik napor tako za tečajnike kot tudi za inštruktorje, ki med celotnim tečajem niso imeli enega samega celega prostega dneva.

Prvi del tečaja je bil v Katmanduju, kjer je bilo šest dni teoretičnih predavanj in dva dni praktičnih vaj iz kopnega plezanja v Baladžuju. Nato so vsi odšli v Langtang.

Vaje iz samoreševanja smo imeli na velikem balvanu.

Kraj je izbral izobraževalni odbor NMA – kot so nam pojasnili, predvsem zaradi manjših stroškov in krajšega časa. Na izbiro je bil sicer tudi Kumbu, ki je odpadel zaradi prevelikih stroškov, do tabora pod Paldorjem na območju Ganeša, ki je menda samo dva dni hoje od zadnje ceste, pa Nepalcem ni uspelo pravočasno priti in je tako ta varianta odpadla.

V Manangu sicer stoji stavba, namenjena šoli, vendar nismo vztrajali, da bi bil tečaj tam. Pomembnejša je ideja, tečaj, prenos znanja, kot pa stavba, ki sicer bistveno olajša izvedbo tečaja, posebej še, če je slabše vreme; vendar je bistvena vsebina, ne oblika. Zato smo se prilagodili zahtevi NMA in je bil glavni praktični del tečaja pri Kjangdžin Gompi v Langtangu (približno 3850 m) in v višinskem baznem taboru (približno 4750 m) pod Gandža La. Za vajo so se tečajniki z inštruktorji povzpeli na snežno-ledni plato vzhodno od Gandža La in na dva skalnata vrhova brez imena (približno 5350 in 5100 m), ker so imeli dovoljenje samo za vzpon na Naja Kango. Le-ta pa je za osnovni tečaj pretežka in prenevarna. Žal niso imeli dovoljenja, da bi tečaj izvedli v knici vzhodno od Naja Kange in Urgjen-

me, kjer so pogoji za tak tečaj bistveno boljši od tistih na severni strani Gandža La.

PREDMETNIK PO STANDARDU UIAA

To je bil prvi tečaj za vodnike NMA, na katerem smo obdelali vse predmete, ki so zajeti v standardu UIAA za prostovoljne vodnike (voluntary leaders): zgodovina planinstva in alpinizma; oprema (osebna in tehnična); geologija in geografija gorá; vreme in meteorologija; rastlinstvo in živalstvo Nepala; zaščita narave – ekologija; vodnik in vódeni – odgovornost vodnika, organizacija, priprava in izvedba vzpona, odprave, trekinga; taborjenje in bivakiranje; nevarnosti v gorah; orientacija v gorah; oprema – osebna in tehnična; vrvi in vozli; hoja, plezanje in vódenje v kopnem (hoja, zaustavljanje zdrsov, prosto in tehnično plezanje, stojišča, pritrdilne točke, sidrišča, varovanje: okoli pasu, s polbičevim vozlom; samovarovanje, spust po vrvi: Dülfer, osmica; navezovanje na kompletni plezalni pas, improviziran kompletni plezalni pas, samoreševanje: prusikovi vozli, žimar; postopki dvigovanja in spuščanja, zabijanje in izbijanje klinov, vrvene ograje); hoja, plezanje in vódenje v snegu in ledu (hoja v snegu, zaustavljanje zdrsov, uporaba smučarskih palic, uporaba cepina za hojo, plezanje, zaustavljanje, varovanje, uporaba derez, stojišča in sidrišča v snegu in ledu, varovanje v snegu in ledu, zaustavljanje padlega plezalca v snegu, plezanje v snegu in ledu, navezava na vrv za prečenje ledenika, reševanje iz razpok, vrvene ograje v snegu in ledu, spust po vrvi na snežni gobi); planinsko izrazje; opis in ocena plezalnega vzpona; komunikacije in radijske zveze; prehrana v gorah; higiena in osebna higiena; človeško telo; prva pomoč (položaji in transport ponesrečenca, tehnike oživljanja, šok, nezavest, krvavitve, rane, obvezovanje različnih ran, imobilizacija zlomljenih kosti, poškodbe od glave do pete, poškodbe sklepov, opekline, snežna slepota, zmrzline, podhladitev,

Nadvse zanimiva je bila praktična vaja iz prečkanja reke s pomočjo vrvene žičnice.

uporaba dodatnega kisika); višinska bolezen; utrujenost; psihologija vódenj; reševanje (helikopter, improvizacije, reševanje iz plazov); kako učiti; prečkanje rek; nepalska država; nepalska planinska organizacija.

Slovenski inštruktorji so pred začetkom tečaja pripravili in s pomočjo Slovenske vojske tudi razmnožili priročnik in še poseben dodatek v angleščini, v katerih so obdelane vse teme razen nepalske države in nepalske planinske organizacije. Po en izvod je dobil vsak tečajnik in inštruktor, poleg tega pa še vsi člani nepalskega izobraževalnega odbora in odbora za tisk. To je praktično edina literatura, ki jo imajo za izobraževanje, saj jim drugi takega priročnika, prirejenega posebej za NMA, ne dajo.

ZAHTEVNI IZPITI

Prvi del teoretičnih izpitov je bil še v Katmanduju, nato pa so bili izpiti vsak dan po vajah oziroma predavanjih v Kjangdžin Gompi. Za vse predmete razen enega so bili opravljeni pisni testi. Za praktični del izpitov je moral

Praktične vaje na snegu: zaustavljanje zdrsov z vrvjo.

Foto: Bojan Pollak

Priprave na praktične vaje na ledeniku – v ozadju je Langtang Lirung (7245 m).

vsak tečajnik narediti povsem dobro najmanj enkrat naslednje: orientirati zemljevid, določiti nadmorsko višino na zemljevidu izbrane točke, določiti stojišče v naravi in na zemljevidu, določiti smer v naravi proti na zemljevidu izbrani točki, sidrišče na dve ali več pritrdilnih točk, dobro zabiti in izbiti najmanj 10 klinov, samoreševanje s prusikovim vozlom in žimarji, spust po vrvi v Dülferjevem sedežu in z osmico, navezavo vrvi na kompletni plezalni pas, improvizacijo kompletnega plezalnega pasu, vrvene ograje in gibanje ob njih, postopke na varovališču, dvig in spust padlega soplezalca, zaustavljanje s cepinom, se navezati na vrvi za prečkanje ledenika, varovati okoli pasu v snegu in zaustaviti padlega plezalca, improviziran reševalni sedež iz glavne vrvi, se spustiti po vrvi s ponesrečencem, namestiti ponesrečenca v pravilen položaj glede na poškodbo, obvezati rano, imobilizirati zlomljeno kost, zaustaviti krvavitev, pravilno oživljati.

Tečaj so uspešno opravili vsi udeleženci. Ker jih je bilo razmeroma malo, smo si lahko privoščili to, da je tisti, ki je bil v kakšni pomembni stvari šibek, tisto snov toliko časa ponavljal skupaj z inštruktorjem, da jo je obvladal.

Sodelovanje med nepalskimi in slovenskimi inštruktorji je bilo odlično. NMA je dokazala, da je sicer sposobna samostojno organizirati tak tečaj, toda za boljši prenos znanja in izboljšanje kvalitete tečaja še vedno rabi pomoč bolj izobraženih in bolj izkušenih planinskih organizacij.

Tečaj je bil zelo uspešen in bo z malenkostnimi dopolnitvami (kakšen dan več in kakšno prosto popoldne več) lahko služil kot model za naslednje tečaje. Zato NMA in PZS že pripravljata sodelovanje za prihodnje. NMA bo pripravila sistem izobraževanja svojih lastnih vodnikov, ker osnovni tečaj ni dovolj, da bi pridobili naziv »vodnik NMA«. V ta sistem (»nadaljevalni tečaji«) bo vključila tudi pomoč drugih planinskih organizacij (morda Francije, Avstrije, Nemčije), da bo dobila kvalificirane hribovce in vodnike.

NOBENE POMOČI OD REPUBLIKE SLOVENIJE

Ob tečaju je potrebno omeniti še nekaj. Poleg prenosa znanja, ki je za Nepalce dobesedno življenjskega pomena, in promocije Slovenije je bila zelo pomembna tudi zdravniška pomoč. Najbližji zdravnik je od Langtanga oddaljen dobra dva dneva hoje, najbližja zobozdravstvena ambulanta pa je v Katmanduju, kar pomeni še en cel dan vožnje z avtobusom. Zato ljudje rešujejo svoje zdravstvene težave še na prvobiten, naraven način (homeopatsko, naravna medicina itd.), kar ima za posledico veliko smrtnost, pa tudi ogromno zastaranih poškodb, kroničnih bolezni in podobno.

Naš zdravnik dr. Miha Zajec je imel v času tečaja 114 zdravniških posegov v improvizirani ambulanti, 15-krat je šel bolnike obiskat na dom, opravil pa je tudi tri operacije. Tako se ga bodo tisti, ki jim je dobesedno rešil življenje (npr. mlada mati, ki ji je zaradi mastitisa grozila smrt), še dolgo s hvaležnostjo spominjali.

Stroški tečaja v Nepalju so bili okoli 900.000 nepalskih rupij – NPR (prehrana, prevozi, bivanje, nosači, oprema itd.). Nepalski tečajniki so morali za tečaj plačati 5000 NPR, kar je manj kot 10 odstotkov stroškov, vendar za nepalske razmere še vedno zelo veliko. Na ta način je bila dosežena selekcija, tečajniki pa so šolanje vzeli resno. Slovensko udeležbo je financirala predvsem KOTG PZS, ker je **Tonetu Škarji** uspelo pridobiti sponzorja, predstavništvo južnokorejskega industrijskega velikana Hyundai v Sloveniji, Hyundai Auto Trade, ki je pokril vse glavne stroške (letalske karte, del opreme, prevoze, vize, takse itd.).

Samostojna slovenska država je za to svojo promocijo in utrjevanje ugleda pomagala samo s prgiščem turističnih prospektov, udeleženci pa so zbrali še nekaj opreme in materiala, da so lahko kolikor toliko dostojno zastopali samostojno Slovenijo. Pri tem so jim pomagali sponzorji – iz Celja: **Fotolik**, **Mestna občina, Moda, Rossi sport**; iz Domžal: **Tosama**; iz Jarš: **Induplati**; iz

Na vrhu Thulo Dunge (približno 5350 metrov visoko)

Kamnika: **Alojz Berlec**, Svečastvo in medicastvo **Stele**, tovarna kovinskih izdelkov in livarna **Titan**; iz Kozjega: **Mont**; iz Kranja: **Planika**; iz Laškega: **Občina, Kmetijska zadruga, Merx – Izbira, Pivovarna**; iz Ljubljane: **Adria Airways, Anapurna, Bayer-Pharma, Dumo, ITU šport extrem, Stane Klemenc, Swiss Air, Urad za promocijo turizma**; iz Petrovc: **Scala – Zarja**; iz Sevnice: **Stilles**; iz Slovenj Gradca: **Mestna občina, Splošna bolnišnica**; iz Škofje Loke: **Porenta nahrbtniki**; iz Velenja: **Veplas**; iz Žirov: **Etiketa**.

Žal naša mlada država, predvsem pa njeni politiki še niso dojeli pomembnosti te akcije. Preveč so zagledani v svoje drobnjakarske probleme. V tem delu sveta še vedno poznajo Jugoslavijo, ki je bila zanje nekakšen zgled. Zaradi naše nedomišljene in kratkovidne politike sedanja srbsko-črnogorska federacija še vedno žanje rezultate, do katerih smo se v letih skupne države dokopali predvsem Slovenci. Ravno ti naši tečaji so tudi ena od akcij, kjer dokazujemo samostojno Slovenijo, pa tudi to, da smo bili prav Slovenci tisti, ki smo tam največ naredili.

VELIK UGLED ŠOLE V NEPALU

Vendar ta naša šola, na katero smo lahko upravičeno ponosni, saj v njej dajemo svoje, slovensko znanje, slovenske izkušnje in ne prenašamo tujih, ni tako nepomembna, kot bi jo radi prikazali nekateri, ki jim je tako hudo za tiste okoli tri milijone tolarjev (okoli 20.000 USD), kolikor imamo stroškov za enkratno izvedbo tečaja. Po njem smo Slovenci znani praktično po vsem alpinističnem svetu – od Evrope do Združenih držav, od Azije do Avstralije. Vodniki, ki jih vzgajamo na teh tečajih, se nato srečujejo, vodijo turiste z vseh koncev sveta, sodelujejo na odpravah in trekingih in tako prenašajo slovensko znanje in vedenje o Sloveniji kot alpinistični velesili tudi na druge. Zanimive so besede ameriških volonterjev, od katerih dela eden v Langtangu na vodooskrbnih sistemih, drugi pa na izobraževanju v Tibetu in Nepal, » ... kako lahko tako majhna država,

Topli kraji

Sedim na klopi in hlad mi leze v hrbet. Za menoj mogočna stena Dolgega hrbta. In tudi v noge mi postaja hladno.

Na drugi strani je vsa Košuta v soncu in Stol in Baba, tudi ta dva sta vsa obsijana. Za nas tu pa hladna senca in krog in krog tišina; le kakšen kamen se odkruši v steni.

Zmoti me korak planinca, a gre kar mimo. Morda ne ve za dober, topel čaj v koči.

Misli mi uhajajo domov.

Ko pridem domov, bom zavpil:

»Gremo v toplejše kraje!«

»Jaaa, na morjeee,« bodo rekli vsi v en glas.

»Neee, v prelepo Vipavsko dolino!«

»Jaaa, po 'zajlah',« zopet vsi v en glas.

In že zdravimo proti Nanosu, skozi prijetno, toplo vasi-co Gradišče. Kaj hitro smo na začetku jeklenic Furlanove »ferrate«.

Navežemo se. Skala je topla, dobra, a vsega je prehitro konec. Na najlepšem mestu še posnetek za dokaz in potem navzdol.

»In kam sedaj?«

»Na sladoled!« zopet rečejo vsi v en glas.

»Ja, gremo!«

Zaslužili smo si ga.

Rudi Lanz

Na obrazih ni sledu strahu. Foto: Rudi Lanz

kot je Slovenija, daje tako veliko pomoč Nepalcem, ki jim jo druge, bistveno večje in bogatejše države ne dajejo!«

In kako naprej? Nepalci nujno potrebujejo znanja, ki jim v resnici rešujejo življenja. Samo med našim bivanjem v Langtangu sta se smrtno ponesrečila dva »vodnika« – sirdarja (eden pod Mero in drugi na Ama Dablamu), ker teh znanj in izkušenj nista imela. Tudi NMA še vedno potrebuje našo pomoč, čeprav ve, da je francoska in v zadnjem času tudi avstrijska in nemška bistveno bo-

gatejša. Vendar se za francosko pomočjo skrivajo tudi povsem konkretni komercialni interesi, ki se pri avstrijski in nemški pomoči še niso pokazali.

Če nam bo uspelo od naše države dobiti določeno sistemsko finančno podporo, potem bomo lahko to našo akcijo nadaljevali kot enakovredni partnerji, drugače pa postajata samostojno sodelovanje in takšna promocija Slovenije močno vprašljivi, saj nam ne more nihče jamčiti, da bomo vsakič našli dobrotnika, kot je bil letos Hyundai – Auto Trade.

JANEZ KRUŠIČ 80-LETNIK

ŽIVLJENJE, ZAPISANO GORAM

MITJA KOŠIR

Letošnjega decembra (rojen 9. 12. 1917) je v svoje deveto desetletje stopil eden od najpomembnejših protagonistov slovenskega povojnega alpinističnega dogajanja, **Janez Krušič**, Jeseničan, ki je svoje rojstno mesto zaznamoval in zadolžil z desetletja dolgim odgovornim delom v planinski organizaciji in s svojimi številnimi vrhunskimi alpinističnimi dejanji. Mimo njegovega imena pač ne more objektivna planinska in še posebej alpinistična zgodovina, mora pa ga uvrstiti – in ga tudi uvršča – ob bok velikim gornikom, kakršni so bili **Joža Čop**, **Miha Potočnik**, **Stanko Tomiňsek**, obe veliki dami slovenskega alpinizma **Mira Marko Debelakova** ter **Pavla Jesihova**, iz starejšega rodu skalašev pa samotni **Uroš Župančič** in mojstri iz Grintovcev **Boris Režek**, **Vinko Modic**, brata **Gregorina**, **Pavle Kemperle** ...

Janez Krušič, ki ga še vedno čilega koraka srečujemo v gorah, najpogosteje na martuljskih brezpotjih, je v naše alpinistično dogajanje odločno vstopil po drugi svetovni vojni in se v nekaj letih povzpel v slovenski alpinistični vrh, ki se je prav takrat, po velikem Joževem dejanju v Triglavskem stebru, začel resno soočati z dotlej sanjsko šesto težavnostno stopnjo. Hkrati je ves čas požrtovalno delal v jeseniškem planinskem društvu, kjer se ga mlajši rodovi spominjamo kot dolgoletnega načelnika tamkajšnjega alpinističnega odseka, učitelja in velikega vzornika.

BILANCA: VEČ KOT 1200 PLEZALNIH VZPONOV

Moj spomin nanj sega tja v zgodnja šestdeseta leta, ko sem prav pod njegovim skrbnim vodstvom napravil prve negotove alpinistične korake. Seveda v martuljske gore, kamor je neizmerno rad zahajal in še zahaja. Nanje ga veže vrsta odličnih prvenstvenih vzponov s tistim najveličastnejšim preko severne stene Špika.

Pa jih ni, te martuljske gore, zaznamoval le kot prvenstveni plezalec, ampak tudi kot graditelj. Po njegovi zaslugi sta se namreč dvema skalaškima bivačoma, tisti- ma v Veliki Dnini in na Gruntu pod Oltarjem, pridružila

Dolfe Kramžar, Joža Čop, Janez Krušič (s klobukom in brki)

še dva, Za Akom pod Široko pečjo in na Rušju pod Stenarjem in Dolkovo špico.

Vendar nas ni učil le plezalnih veščin; od nas je postopoma zahteval več pristnega odnosa do gor, učil nas je z odprtimi očmi hoditi po gorskih prostranstvih, nam dajal knjige v roke in vedno poudarjal, da naj pišemo, zapisujemo vse, kar smo doživljali, pa čeprav le v skromen osebni dnevnik. Njegovi dnevniški zapiski so impozanten dokument o več kot polstoletnem življenju, povsem zavezanem goram.

Ko bi ne bilo leta 1952 in tragične nesreče v severni steni Špika, ko je po zahtevni in nadvse tvegani reševalni akciji prišlo do hudih in z današnjega stališča povsem nepotrebnih nesporazumov in celo sodnega epiloga, bi Janez Krušič, do takrat eden izmed najbolje usposobljenih jeseniških gorskih reševalcev, to tudi ostal. Tako pa je po hudi krizi, ki je zajela slovensko Gorsko reševalno službo, resnično prizadet zaradi storjene krivice reševalne vrste zapustil. Vendar le formalno, saj je v srcu reševalec bil in tudi ostal. Zato pa je toliko več svojih energij posvetil slovenskemu gorskemu vodništvu in je bil prvi in dolgoletni načelnik Komisije za gorsko vodništvo pri Planinski zvezi Slovenije, še vedno pa je častni član Združenja gorskih vodnikov Slovenije. Skratka, bil je učitelj v pravem pomenu besede.

Čeprav je zaljubljen v martuljske gore in zimska prostranstva triglavske doline, je dolga desetletja suvereno